

KÉT NOVELLA

TARI ISTVÁN

JÚDASPÉNZ

Emlékezetesen szép, tarka ősz volt akkor, bő napfény érlelte a vadszőlő levelén a színeket, és még nem tudtam, hogy hogyan menjek veled végig az utcán. Szóval, nem tudtam viselkedni, és ezt nem azért mondom, mintha ma tudnék. Ma már nem tulajdonítok akkora fontosságot a viselkedésnek, mint azon az őszön, amikor igazából szerettem volna megszabadulni a viselkedés gondjától, amikor igazából szerettem volna összehangolni érzelmeimet magatartásommal. Utólag úgy is fogalmazhatnék, hogy szűkölködünk a viselkedésmintákban, hogy mindent hamisnak éreztünk magunk körül, mert minden másnak akart látszani, mint ami volt, ezért néztünk ki oly esetlennek, talán azért menekültünk egymáshoz, hogy ne nélkülözzük az igazi tevékenységet, az eső pedig nem akart megeredni, és a járdák se válhattak iszamoszá a fák elmaszatolódó koronájától.

Mindketten egy nagy múltú kisváros hírneves iskolájába jártunk, és jókat derültünk a nagy múlton meg a hírnéven, nem azért, mert akkoriban divatos volt mindent megkérdőjelezni, ami indokolatlan büszkeséggel telítette a levegőt, hanem azért, mert hülyülni akartunk. A kikapcsolódásban találtuk összes örömeinket. Ugyan hova is tudtunk volna bekapcsolódni?

Ami az iskoláztatásomat illeti, kicsinyes tanárokkal jártam egy osztályba, akarom mondani: tanárnőkkel, többségben voltak, közülük is azok, akik, mint a kréta, csikorogtak a merevségtől. Időnként elsírták magukat az osztály előtt, mi pedig „vigasztaltuk” őket, zúgtunk, mint egy harmónium.

Emlékezetesen szép, tarka ősz volt akkor, és nem éreztük előnynek a fiatalságunkat! Pedig, gondolj csak bele, mindent az esz-

ményített fiatalság gyűr maga alá. Külsőségeiben mindenki, a leg-tottyadtabbak is, a fiatalokra szeretnének hasonlítani.

A tanárnőknél tartottam, jobban mondva annál az egynél szeretnék kilyukadni, aki haverkodott a diákaival, aki végül is állta a tekintetemet, és az ágyába húzott. Nemcsak az ágyába, a szőnyegére, a lámpására, a könyveire, a mosatlanjára, és megzördültek az éjszakák. Mohó diákként vettem rá magam, talán akkor voltam először és utoljára diák. Fél éjszakán át bizonyítani, remekelni akartam, mint akik nagyon készülnek. Ismered őket! És sikerült... Ott feküdtem fodros ágyában, mely egy tortához hasonlított. (Kevés piros tust kell lötyyinteni a fehér habba — így lesz rózsaszínű, lakodalmi tortákat gyártó asszony nál láttam mindezt.) Rózsaszínű ágyában lapítottam, osztályzatra várva, az osztályzatért dideregyve, mint az igazi kisdiaók, akiknek oly fontos az előmenetel. Ő pedig aléltan mosolygott. Aztán hirtelen felült, és simogatni, tapogatni kezdett. Minden porcikámat külön-külön megtapogatta, ujjait a pórusaimban éreztem. — Oly feszes a bőröd! — mondta, és nem osztályozta a teljesítményemet. Csak a bőrömet dicsérte! Mérheterlen idegenséggel, sértődött éberséggel követtem a fejleményeket. Lehunyt pillák mögött, szomorúságom katedrálisokat növesztett, hisz olyasvalamiért részesültem újból elismerésben, ami nem az én érdemem volt, ami alkalmi fiatalságom érdeme volt.

Nyálkás tél követte azt az őszt. Szalmavirágért mentél a piacra, amikor tanárnőmbe botlottál. Kávéra hívott, tudta, hogy a nőm vagy. Asztalhoz ültetett. Tükörtojással kínált, elfogadtad. Veszeten sütni kezdte a tojásokat, a negyediknél letetted a villát. Hiába szabadkozta, tányérodra került az ötödik, a hatodik, aztán a hetedik is meg a nyolcadik. — Én is imádom a tükörtojást — mondta kajánul. Tányérja üresen villogott. Érintetlenül.

Emlékezetesen szép, tarka ősz volt akkor, ablakodon besütött a nap, a fekete vázában a júdáspénz hártája világitott.

Előbb a júdáspénz izzó rekeszfalát kell áttörni, aztán indulhatok csak feléd. Zajos lakodalmakba botlok majd, melyek magukkal sodornak. Fülledt sátrakban, megviselt arcú mulatozók között virrasztok. A mellett az alak mellett ülök, aki annak idején, biztos emlékszel rá, a lakodalmi leves után csirkenyakat kért. Nagy megrökönyödés közepette, túlzott szolgálatkészséggel, egy kazal főtt csirkenyakat tettek elébe. — Mit csináljak, ha én ezt szeretem — szóló ártatlanul. Órákon át szopogotta a csirkenyakat. Éjfél tájban pokoli szarszag vágta át a tobzódást. Valaki a „jóakarók”

közül élesztőt dobott a vécébe, melyből kiforrt az arany. Vérmámoros indulatok törtek föl, a násznép egymásnak esett. Csak ő szopogatta továbbra is feltűnő nyugalommal a csirkenyakat, míg kupán nem találta egy sörösüveg.

Karikás szemmel, cserepes szájjal, szavanyú lehelettel érdeklődöm utánad. A faluban sanálkozó arcok igazítanak útba. Hegesztőpisztolyok kerítésen átugró, kékes fényében, éjszakába nyúló recsegésében botorkálok. Új divat a vaskapu? Döngése nem él sokáig, előbb-utóbb felváltja a bizalmasabb anyagú fa.

Egy baromfiudvar közepén találok rád, káráló tyúkok, riadt kacsák, maszatos gyerekek között. Épp a disznókat készülsz drótozni. Rekedt hangon ordibálsz a gyerekekre, szeppenten bújnak össze. Betessékelisz. Nadrágodon pihentetem a szemem, gyűrődéseibe véres szőr ragadt. — Így múlik el minden — szólsz, zavarban vagyok. — Az emlékeket jöttél feleleveníteni — jegyzed meg csipkelődés nélkül. Hallgatok, tudom, hogy számodra sohasem létezett a múlt. Ami elmúlt, az nincs.

— Mostanában hirdetem magam — mondd fakó hangon. — Igen, az újságokban. Szeretőt keresek! Várom a levelüket! A találka megbeszélte időpontjában anyám vigyáz a gyerekekre, és ragyog a ház. Feltakarítok, úgy állnak itt a tárgyak, mintha öt-tíz-tizenöt éve már ugyanazon a helyen állnának, mintha helyük lenne, mintha itt mindennek helye lenne. Van, akit megfélemlít ez a rend. Mert jönnek a jelöltek, a leendő szeretők! Ugrásra készen lesem a szavukat, ugrásra készen figyelem őket, és úgy mondom a magamét, hogy pillanatok alatt képes vagyok a véleményemen változtatni, ha valami nem tetszik nekik.

A tekintetemet keresed. Akkor veszem észre asztalodon a júdás-péNZ hatalmas, átvilágított csokrát. Mindegyik hártján, tündöklő hártján, külön-külön kell átszakítani magam. Temérdek csirkenyakat kell még elszopogatnom. Akkor feketünk majd össze szótlánul.

Akkor hajthatom csak melledre a fejem, én, ki a csikló állhatatos napszámosa vagyok.

BARNA FÉNY

— Mióta szereted a sört? — kérde megütöközve, amire én azt felelem, hogy egyáltalán nem szeretem, csak megkívántam. Néha megkíván az ember valamit, amiről csak később derül ki, hogy mi-csoda — szólok sejtelmesen, a sörösüvegek sárgászöld fényében.

Mint a fényképészek, sárgászöld fényben hívom elő réges-régi éjszakáimat. Feltartóztathatatlan képnymaik behálózzák, futónvényként benövik hétköznapjaim pozitúráját.

— Úgy tudom, hogy utálod a sört — mondd, inkább magadnak, és én is hallgatok.

(Akkoriban a tavaszt meg az őszt szerettük a legjobban, igen, az átmeneti évszakokat, én csak később váltottam át a télre, szerettelek volna magammal rántani, de nem ment, hiába beszéltem oly elragadóan mindarról, ami *vacogatóan szép* a téiben — az ólmos eső bénító csillámairól, a zúzvara ligetéről —, te csak a fejedet ráztad, végeredményben igazad volt, amikor tudtomra adtad, hogy nem tudsz mit kezdeni az eredetieskedésemmel, bántott is a dolog, hisz szerelmes voltam beléd, a tizenévesek egyszólamúságára törő szerelmével.)

A sörösüvegek sárgászöld fényében gondolok a szemét — utólag végeláthatatlannak tűnő — tengerére. A szexuális forradalom épp azokban az években tetőzött, és mint mindegyik, a szóban forgó forradalom után is temérdek szemét maradt. Azzal a szeméttel sodródtam hajnalonta az UTOLSÓ ESÉLY-ből. Mi neveztük el UTOLSÓ ESÉLY-nek azt a kocsmát, mely suhancéveink éjszakáinak kikötője volt.

Éjfél tájban ágyadból kelve, ablakodon kiröppenve, mindig abban a kocsmában kötöttem ki. Valamennyien, akik éjszakáról éjszakára találkoztunk az UTOLSÓ ESÉLY-ben, úgy éreztük, hogy az *igazi élet* részesei vagyunk, hogy az *igazi élet* csak az UTOLSÓ ESÉLY-hez hasonló helyeken zajlik, ez az érzés fiatalította hozzánk, tette közlékennyé az élemedett korúakat, ettől az érzéstől váltunk mi is nagykorúvá, ennek az érzésnek köszönve tudhattunk meg többet a közösség melegéről, pállott testszagáról.

(— Hogy is van az? — hecceltük a szomszédos asztalnál ülő Szögi urat. — Hát úgy van az — hangoskodott —, hogy amíg el nem végzem, odaadnám érte a valóságomat, amikor meg elvégeztem, aztán már tojok a valóságomra, he-he-he...)

Éjfél körül, mire befutottam tőled, a társaság már áttért a sörre. Mindannyian sört szopogattunk, még az a hunyorgós bácsika is, akit Főnöknek szólítottunk, aki időnként bevizelt ültében, olyankor a könnyeivel küszködött, szóval a kedvünkért még ő is áttért a sörre. — De csak zöld üvegből! — sikoltozta. Abban a kocsmában a sört mindannyian zöld üvegből kértük.

A kocsmárosné mázsán felüli, megtermett asszonyság volt. —

Záróra! — üvöltötte teli torokból harmadszor is zsírpecsétetes függönye mögül, mire a nyomorék tárogatós ölébe ejtette hangszerét. Sunyin pillogtunk egymásra, az alkalmi vendégek már távoztak. Mancika, a szelíd nézésű fürdőskurva is kitámolygott az éjszakába. (Valamelyikünk egyszer, remegő térdekkkel, azt kérdezte tőle, hogy lehet-e szórakozni? — Őcsikém — fortyant fel Mancika —, velem nem lehet szórakozni. Kamatyolni, azt lehet, de szórakozni nem lehet! Szórakozz az anyukáddal!)

Nem mozdultunk, tekintetünk az olajos padló széttaposott csikkjein állapotodott meg.

— Na mi lesz, már megint sörözni akartok — indult a kocsmárosné az ajtó felé. Fellélegeztünk. — Hogy a fene enne ki a szemeteket! — kallantyúzta be, zárta kulcsra a kocsmá ajtaját. Mi, fiatalok, helyünkéről felugrálva, egymással versenyezve függönyöztük be az ablakokat.

— Az omladina — bökött felénk az egykori nagygazda, mire a kocsmárosné megállt előtte, kezét a csipőjére tette, és azt mondta neki finomkodva: „Uram, nem otthon van!” — Tudom — biccentett önérzetesen az egykori nagygazda. Ez, szinte minden alkalommal megismétlődött.

„Uc-cára-nyí-lika-korcs-maaj-tó” — nyöszögte a Főnök a nyomorék tárogatóst, aki némán meredt maga elé, miközben valaki eloltogatta a villanyokat. Egy szertartás kezdetére hasonlított az egész, melynek meghittsége az aklok melegét, a poklok hőjét sugározta.

Csak a biliárdasztal fölött égett egy magányos villanykörte. A golyók már a helyükön pihentek, és hitler is szunyókált, azt a gomba alakú fabábut nevezik hitlernek, melynek ledöntése megpecsételheti a játszma kimenetelét. A poharak talpától nedves tálca pedig asztaltól asztalig vándorolt, a gyűrött, elrongyolódott bankók nagyon is evilági kupacával.

— Hozzon már valaki nekem is egy üveg sört! — markolta fel a kocsmárosné az összegyűlt pénzt, gyúrte köténye zsebébe.

— Találsz ott barna üveget — incselkedtünk vidáman.

— Ne szemtelenkedjete! — szólt megenyhülten, a kocsmá közepére penderített székre telepedve. — Úgy csináltok, mintha még sose láttatok volna... — villantotta ránk szeme fehérjét, emelte szájához az üveget. A kortyok dübörögve törtek utat nyelőcsövén, miközben éveket öregedett. A fény tette ezt vele, a hangulatvilágítás. Nem tudtam fiatal lánynak elképzelni, pedig többször szeret-

tem volna. Vannak emberek, akik már gyerekkoruktól fogva magukon viselik az öregség stigmáját, amint olyan felnőttekről is tudunk, kik túlméretezett gyerekek, túlméretezett gyerekeként élik le idejüket.

Szétterpesztett, aránytalanul vastag combokkal mosolygott ránk az asszonyság. Vonalai meglágyultak, tekintete elködösült. Mintha egy kisvárosi vasútállomás várótermét ábrázoló pasztellkép bársonyában ültünk volna. Miután kiitta sörét, hirtelen mozdulattal felbentette szoknyáját. Vadul cigarettáztunk. Nyelvünk vadul lobbogott a nikotin gomolygó mérgében. Aztán, hátát a szék támlájának vetve, hatásszüneteket tartva, szuszogva szorította combja közé a sörösüveget, néhányat csavarintva rajta. Lombhullató tappsal nyugtázta az egészet. Így ért véget az összeövetelünk, vagy minek is nevezzem...

A zugasók felszabadult bőfögéssel ültek asztalhoz, páran erőltettük egy darabig a kibicelést, majd hazaindultunk.

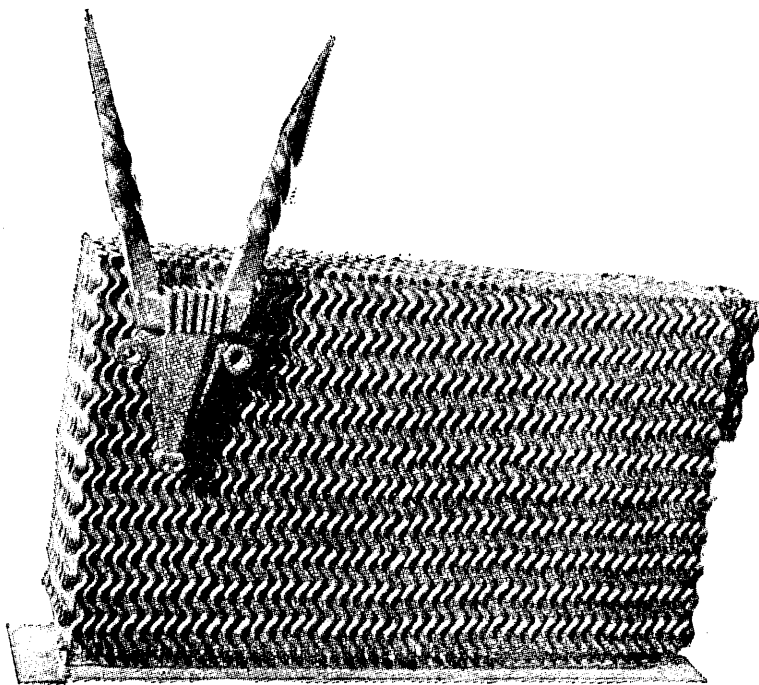
Mondtam már, hajnalonta temérdek szemét sodródott a hullámzó utcákon. Míg rá nem untam, gyakran támogattam a Főnököt, aki mindig a jöttmenteket szidta fennhangon. — Megszedik magukat, és lelépnek! — kiáltozta. — Mintha semmi közünk se lett volna egymáshoz; — dúlt-fúlt morogva. — Csöndesebben — karoltam bele két kézzel. — A szemét marad utánuk — vékonyodott el a hangja. — Az éjig érő szemét — csapott meg mondatainak savanyú lehetete. — Az utcáink valamikor ragyogtak a tisztaságtól — pihentünk le egy küszöbre. — Rend volt akkor és munkafegyelem. *Becsülete* volt a jól végzett munkának — nyafogta. — Az iparosok nem adhattak ki fost a kezükből, aki elfuserálta a munkáját, az csúfnevet kapott. Akkoriban nem volt ám akkora becsületük a jövevényeknek, mint most — nézett a szemembe csipásan. — Tudom — bólogattam. — A messziről jött emberekről mindenki tudta, hogy azt mondanak, amit akarnak, senki se figyelt rájuk, senki se vette őket komolyan. Senki — kapaszkodott belém. — A lakosság se keveredett velük — hadonászott kisvártatva, szabadon maradt kezével. — Alja népnek tartottuk őket. Csak az alja nép hagyja el szülőföldjét — harapdálta a levegőt. — Az alja népet nem érdekli a holnap, az alja nép csak a mának él — gyújtottunk rá a már ki tudja, hányadik cigarettára.

A sörösüvegek habzó, sárgászöld fényében hívom elő a kocsmárosné vonásait. Halála előtt találkoztam vele. A hentesnél futottunk össze, belsőséget vásárolt. — Kérdeznék *magától* valamit —

várt meg az utcán, a falnak támaszkodva. — Csak tessék! — fürkésztem sárga arcát szolgálatkészsen. — Nem haragszik meg? — lépett felém. Bólintottam. — Most csináltatom a síromat, és azt szeretném tudni — nyelt egyet —, hogy tetethetek én a sírkörösz-tömre Jézuskát? — Miért ne tetethetne? — bámultam rá értetlenül. — Azért, mert mindenki tudja, hogy kurva voltam — sütötte le a sörösüvegek barna fényét felvillantó tekintetét.

A sörösüvegek sárgászöld fényében gondolok arra a barna fényre.

Habzó, barna fényben kavarnak a kielégülésüket hajszolók. A meghágtott pillanatok havazásától pedig előbb-utóbb, az utódok öklülésére, minden tiszta lesz. És hófehér.

Baranyi Károly: Cigoja, fém, 1970